

Iturria: *Udarregi Bertsolaria*, Udarregi (Antonio Zavalaren edizioa). Auspoa, 1966.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/U/Udarregi.htm>

BERTSOAK

Udarregi

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabego Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

PELOTA-PARTIDUAREN BERTSOAK

(1862)

Milla zortzireun eta
irurogei ta bian,
bertso berriak jartzen
orain naiz abian;
pelotariak izan
dira Donostian,
fama zabaldu bear det
España guztian.

Zazpi espāñolekin
Mateo frantzes,
partiduba orretan
izan da trabesa;
arrixkatua bada
zenbait interesa,
irabazi duanak
aprobetxa beza.

Irutatik bi bazan
frantzesaren bando,
trabesa doblatuban
asi ziran sendo;
azpeitiarra dago
jo gabia fondo,
orren fabore zana
atera da ondo.

Mateo ta Urtxale
irundar batekin,
laugarrena Arrasko
or zuten berekin;

Bautista ta Zirilo,
Ezkerra eta Joakin,
orra zein diran esan
nai dubenak jakin.

Pelota aidian artzen
frantzesaren maña,
indarraz artzen dio
nai duan tamaña,
badakiela nago
diabruak aña,
oraingua galdu du
abilla da baña.

Manuel Urtxaleko
ez dago tontua,
plazara joan liteke
jaun orren kontua,
ezaguera ona ta
joera prontua,
zartuagatik dauka
gorputz sueltua.

Irundar sakalari
oriyekin zanak
listo egiten ditu
pelotaren lanak;
artarako apropos
egiña du amak,
merezi ditu eta
artu ditzan famak.

Oiek onak ziran da
bestiak obiak,
guztiak dira gizon
kupira gabiak;
bertsuak jarritzeko
badira bidiak;

arritu gaituzte oien
abillidadiak.

Azpeitiar ori da
berez trinketista,
luze eta errebotatzen
ona da Batista;
ez det esan biarririk,
begira egon naiz-ta,
ez daduzka galduak
besua ta bista.

Zirilok jokatu du
egoki ta fuerte,
baduela derizkiot
batek ainbat parte;
pelota argandikan
etzebillan aparte,
alegiña egin du
partida dan arte.

Ezker orrek daduka
golpe egokia,
argana dijoana
dago errukia;
izaten badu ondo
artzeko tokia,
kintze arrek izaten du
deskantsu txikia.

Joakin sakalaria
pelotari fiña,
badauka malizia
gizon baten diña;
arek neurritu ezker
kintzia jakiña,
zenbaiti egin dio
sabeleko miña.

Biba azpeitiarra,
portatu da oso,
graduetan geitxoro
biar degu jaso,
partida irabaziya
ari dala kaso,
berriz jokatzeko ere
daude animoso.

Askok espero zuten
frantzea nagusi,
bañan azpeitiarrak
dio irabazi;
oriyek desonratzen
ez edozein asi,
tamaña artako asko
nik ez det ikusi.

Oiek pelotariyak
zaizkigu etorri,
badakite plazako
zirkilluen berri;
orren goien-barrenak
ongi dira neurri,
txiripa asko pasa
ziyoten alkarri.

Guztiak egin dira
ogei ta bost joko,
bitartean izan da
luzapena pranko;
*cuarenta a dos'*ara
bajatzen zan bapo;
nun billatzeko beste
zortzi orrelako?

Kintze batez plazako
oien ibillera,

bost biraje pelotak
gora eta bera,
azkenian Batistak
baztar-bazterrera,
bistan gauden guziok
ikaratu gera.

Oiek eman dituzten
gusto arrituak,
arraiskatuak dira
gizon korrituak;
batzuek ez dirade
galtzak berrituak,
beste asko badira
ondo geldituak.

Jaun oieiri graziyak
euskera klaruan
eman biar zaiztela
gendukan gagan,
komeni ere bazan
nola emen nagan...
Udarreiren sermoia
orra nun dagan.

BEI BATEN GERTAERA

Tristurak nago, asi biar det
libersiyua berritzen,
gu oraindikan aprendiz gaude,
eztegu asko korritzen;
Galardi-azpiko Eujeniyo orri
nua bertsuak jarritzen,
or gertatu dan kaso batekin
guziyok gaude arritzen.

Larre-beien bat Aranburutik
aspaldi zuan erosi,
gezurrik ez nun publikatuko,
nik ala ditut ikasi;
zenbaitek eztu ganadubakin
suerte onik merezi,
aurten ez ditu umiak ein da
ixtillu txarrak ikusi.

Artzaien batek eman omen du
larre-bei orren berriya,
imposiblia egongo dala
umia eiteko larriya;
buelo aundiya daukala eta
errape izugarriya,
obe lukela balerukake
etxe aldera ekarriya.

Mendira juanda, beia billatu,
lazua erasten dira asi,
kolpia tira bañan utsegin,
beia saltoka igesi;
amerikano askok bezela
oraindik eztu ikasi,
begira zanak oiekin eztu
pesta gaiztua ikusi.

Aita-semiak izan biaute
beia etxian sartuba,
pesalunbriak ikusitzeko
mundu ontara sortuba;
oriyen kejak kontatutzeko
etzan egongo gortuba,
izan biar du derrigorrian
Gilisagastin sartuba.

Andik etxera ekarri dute
orgullo aundi batian,
gobernatzeko jarri omen du
amarraturik katian.
«Esnia pranko emango digu
onek umia egitian,
denboraz bota lezake eta
ernai ibilli gaitian».

Txal gaztetxo bat nola dabillen
abisua da etorri,
zer esan ere etzekiten
begiratubaz alkarri;
gizon abillak izanagatik
beiar ezin igarri...
zer egin dute? Agiñagatik
albaiterua ekarri.

Albaiteruak esan omen du
ikutu baño lenago:
«Orren barrenen umerik danik
nere artian enago;
eginda ondo sendatu ere
egiña dala ni nago,
rekonozitu egin biarko
deskuidatuba banago».

Errejistatzen asi omen da
tokatzen zaion graziyan,
albaiterua ondo zijuan
zebillen irabaziyan;
Eujeniyo're ondo izana
bere denbora guziyan,
oriyek baño estubago zan
txekorra Irisasiyan.

Albaiteruak esan omen du:
«Dago umia egiña,
esnia dauka turbiyatuba
tiratzeko alegiña;
errapia're gogortutxua,
ori da gauza jakiña».
Eujeniyoren zilimoniyak:
«Len akordatu bagiña!».

Arrautzak artu pardelian ta
Irisasira jun zian,
enteratubak egongo ziran
txekor-orrubak nun zian;
umill askua billatu dute
agoniyako trantzian,
alimenturik izan ezpalitz
lan diabrubak an zian.

Arrautza oiek eman dizkate
batitu edo nastuta,
eskusa gabe gaxuak artu,
gosiak txantxik eztuta;
txit azkeneko asnasetan zan
illoki odol ustuta,
sasi-zuloko kolaziyuak
eztitu izango aztuta.

Lepo-otarrian sartuta dute
txala etxera ekarri,
berialaxe bota dizkate
ama-umiak alkarri;
bei koitadubak ikusi orduko
arena dala igarri,
etzan plakiyak aplakatzeko
leku txarrera etorri.

Mapill-errekan beste beien bat
omen zeguen saltzeko,
Eujeniyo orri gogua egin
ura dirutan artzeko;
Joxe Agustiñ e konporme zala
milla errialian saltzeko,
esku onetan allegatu da
zer duben ezagutzeko.

Gizon oriyek pensatu dute
deposituban jartzia,
edo bestela lengo jabiak
atzera eramatia;
ezpaita ondo beiari fama
kulparik gabe galtzia,
obe litzake pentzu onakin
etxian gobernatzia.

BERTSO BERRIAK

(1878)

Ama Birjiñetarako
señaladamente
Donostiyan broma bat
bidakaitu dute,
bertsuetara juateko
lau gizon dezente;
iru apuntadore
an zeuden presente;
jarri gera frente,
kantatu da fuerte,
berak nai duen arte,
ez degu izan kalte,
milla errial premiyo
eman digute.

Manuel Olloki eta
Udarregi gaztia,
Bernardo Otaño eta
Pello bestia;
dibersiyorako zan
gure ajustia,
ezta kalte piska bat
alkar ikustia;
ala zan ustia,
era bat uztia
da modu tristia
orra albistia;
konbeni da pruebak
erakustia.

Don Kanuto jauna zan
komisionatuba,
gizon orretzek badu
fundamentuba;

Olloki zarrarena
au zan biartuba,
biyen artian zuten
lan au formatuba,
nago informatuba,
badu eskarmentuba,
da adbertituba,
estudiatuba,
ez daukagu penarik
guk ezagutuba.

Bernardo Otaño da
txit balientia,
Pello Errota ere
korrientia,
Olloki zarra berriz
oso dezentia,
Juan Jose Udarregi
sufizientia;
kuadrilla fuertia
nai zuten juatia,
gusto ematia
zan borondatia,
arako etzan kapaz
inozentia.

Manuel Olloki zan
nere lagun fiña,
anparatutzen nuan
nere alegiña;
ala ere bagenduben
naiko zer egiña,
akabo zan bildurak
juan izan bagiña;
boza du klariña,
ez buru ariña,

zartzera egiña,
edadez da baiña;
zeñek egingo luke
gizon orrek aiña?

Tablerora iyo ta
eraso alkarri,
patxara itxusiyan
ez giñaren jarri,
grano bat apenas zan
bildurak etorri,
len ere nunbait jakin
ainbesteren berri;
bertso asko neurri,
paperan ezarri,
gero irakurri,
begiratu orri;
notiziyak izango
ditugu guk sarri.

Orra lau bertsolari
iru erritikan,
salida egin degu
txit gogotikan,
letra zuzenak daude
gure gramatikan,
osasuna desio
nere partetikan
txit biotzetikan;
bi dira goitikan
beste bi betikan
kantuzko platikan
beti azaltzen dira
Gipuzkoatikan.

Gure apuntadoriak
baitaude famoso,
kortia eman zuten
txit kurioso:

obe zala gelditu
guztioak onroso,
formalidades egin
nai zuten preziso;
lan au dala kaso
gaude animoso,
guztiz kariñoso,
txit biktorioso,
kantidade igualak
ginduben guk jaso.

Zelebratu genduben
Ama Birjiñ eguna,
illaren amabostian
izaten deguna;
Ramon Artola eta
Don Kanuto jauna,
Don Jose Manterola
bazuten laguna,
kuadrilla biguna
tokatu zaiguna,
gerok dakiguna
leiala eta ona;
prueban ezagutzen da
prestu dan gizona.

Donostiyan daguan
Aiuntamentubak
listo egin zituben
orduko kontubak;
baliyo izan zuben
egin zan kantubak,
berrogei ta amar duro
ditugu artubak;
besde alimentubak
danak pagatubak,

gabeko ostatubak
len ajustatubak;
gizon oiekin gaude
txit gustatubak.

Nere dotriña dago
garbi irakurriya,
notatu eta paperan
klaro ezarriya;
premiyo-kontu au da
oraingo berriya,
akaso izango da
betiko jarriya;
nago igarriya,
talentuz urriya,
ai nere larriya!
bajatu naiz iya;
agur Aiuntamentu
maitagarriya.

Orra bertsuak jarri
Udarregi gaztiak,
nik ainbeste deretxo
badute bestiak;
pena emango liket
isillik uziak;
ez iñor ofenditu
mintzatzen astiak,
alkarri erastiak
edo ikastiak,
dira ondo kostiak
kantuzko txistiak;
ogiya jan dezala
itxu tristiak.

BERTSO BERRIAK

(1878)

Milla zortzireunekin
amairugarren urtian
gerra bat izandu zan
Españi partian;
desgraziya gogorrak
askoren kaltian,
Donostiya erre zan
txit malamentian,
irurogei ta bost urte
ezta apartian.

Frantzesia Españiara
traiziyo zan sartu,
Madrilla juan da errege
preso zuten artu;
zaragata gogorrak
emen ziran sortu,
baña kontrariyuak
zitzaizkan agertu,
arro etorri arren
laster zan bildurtu.

Ustez Españiyako
buru zan frantzesia,
arren kontra etorri
baizan ingelesa;
anparatzalle txarra
etzan portugesa,
bestia erretiran
estu eta presa,
etzuen azkenian
len aña grandeza.

Pesadunbria maiz-ta
gerrako lanian,
kulpa gabiai kargak
bota geienian;
ordenak partitu gabez
errespeto onian,
Agustuaren ogei ta
amaikagarrenian,
Agustuaren ogei ta
amaikagarrenian.

Donostiyarako zan
egun itxusiya,
ondo dakiyenakin
nago ikasiya;
nundik-nai sakioa
eta desgraziya,
gauza amabilia da
personen biziya,
Zubietara etorri zan
ango justiziya.

Nola izan zan desgrazi
orren ondoria
publikatzeko dana
badet poderia;
gauza galduak beti
badu doloria,
ziudade guziyak
erre-koloria,
estantzi estu artan
aien baloria!

Tristura gogorra zan
nere iritziyan,
beren ondasunakin
betiko etsiyan;

etziraden egongo
txit pazientziyan,
ziudadia jarri nai
lengo dezentziyan,
Aizpurun junta egin zuten
Agorran zortziyan.

Zerbait disimulatzen
lengo desgraziya,
enpeñatu zirala
dago ikusiya;
Jueza ta Konsula
eta Justiziya,
Kabildo ta bezino
kuadrilla guziya,
etzuten zelebratu
obra itxusiya.

Formal egitekotan
alako kasuak,
Justiziya ta Konsula
ziran prezisuak;
bezino jaunak ere
gizon balerosuak,
gañera sazerdote
relijiosuak,
biyotzian ukitu
Jaun amorusuak.

Tristura gogorra zala
nago igarriya,
besterik zer egongo zan?
ondarra ta arriya;
erreunitu ziran
eiteko berriya,
len zan bezin dezente
or dago jarriya,
ziudade formala
txit gustagarriya.

Paperak orain dira
errekonozitu,
Don Nikolas Soraluzek
billatuak ditu,
Aiuntamentuari
dizka prebenitu,
gero Gobiernora
dute akuditu,
milagro bat bezela
zaie iruditu.

Ikusirikan obra
ain arrigarriya
igez ta aurten egin da
festa bat berriya:
Aizpuruko etxiari
arturik neurriya,
arri marmol eder bat
dute ekarriya,
numeraturik dago
dezente jarriya.

Festa zelebratzen da
ondo dan moduan,
meza eta sermoia
tokatzen dan graduan,
kargua eman zuten
leku seguruan,
Don Nikolas Soraluze
an zan inguruan,
pensamentua franko
bazeukan buruan.

Soraluzek egin du
bere alegiña,
ondo deklaraturitzen
bada zer egiña,

musika ta bertsolari
eta danboliña,
komediante moduko
kuadrilla bat fiña,
aumentua're bazan
nai genduben aiña.

Zubietako bezino
estimagarriyak,
leialtadiaz daude
gogotan jarriyak,
modu oiek argatik
daude etorriyak,
aitormena dutela
gaude igarriyak,
sijnifikantza dauka
Aizpuruko erriyak.

Orra erregaliya
Donostiyak egin,
Zubietako jendia
akordatu dedin,
gauza onak errezibitzen
beti da atsegin,
graziyak eman nairik
ondo ezin itzegin,
gaitz erdi iñorekin
ez banu utsegin.

Donostiyak Zubietari
beti amoriyo,
berak leialak izan
dirala meriyo,
beñere ezta izandu
oien kontrariyo,
señale bat ederra
egin du seriyo,
elkar estimatzia
ez da misterioyo.

Orra bertsuak jarri
euskera klaruan,
ikasten ditubenak
eduki goguan,
lenago gauza ori
ixilik zeguan,
azaldu biar zana
nola emen nagan,
Alkaiñen predikua
orra nun dagan.

USURBILGO MIXIOA

bi milla emendikan
ez dira aparte;
Kristo mundura jaio
dirala diyote,
bertsuak ipintzera
jarri azi naute,
alegiña egin biet
gauza naizen arte.

Orrenbeste urte da
Kristo jaio zala,
libruan jarri bazuten
dana dan bezela;
uste det an gezurrik
egongo etzala,
otoitz egiten diyot
txit lotsa naizela,
nere entendimentuba
argitu nazala.

Lenagotikan bazan
Jaungoikotasuna,
Birjiñan entrañetan
egin zan gizona;
Trinidad Santuko
bigarren persona,
Aita Eternuan Seme
gure Jesus ona,
Espiritu Santuan obraz,
guretzat gauz ona.

Belengo portalian,
Jesus jaio baitzan,
beartasun aundiyan
ez dudarik izan;
oñaze neke asko
arturik bizi zan,
ogei ta amairu urtian
emen ibili zan,
gu salbatziagatik
gurutzian il zan.

Adan eta Ebak egin
zuten pekatuba,
erremediatutzen zan
asko nekatuba,
bai zedukan anima
askoren kontuba,
Jesusen gurutzeko
Pasio santuba,
guregatik izan zan
kruzifikatuba.

Jesus Nazarenua
guztion jabia,
serbituz maitatzia
litzake obia;
beste aldera dago
zenbaiten legia,
biziyo txarretara
billatu bidia,
naiago du serbitu
etsai traidoria.

Asko sufritu zuan
Jesus Salbadoriak,
berak iriki zituan
zerura bidiak;

ondo aztubak gaude
arren faboriak,
atzeratu ditzagun
etsai traidoriak,
ez bagera mudatzen
egin du guriak.

Gelditu ez gaitezen
desanparatubak,
oain etorri zaizkigu
misiyo santubak,
praile jaun orri gaude
sermoi ona aitubak,
sobra geunden etsaiak
lepotik lotubak,
zer estadutan gauden
atera kontubak.

Misiyo santu oiek
egin dute lana,
arrimatu gaitezen
Jaungoikuagana;
biyotz umillarekin
guazen beregana,
egin zaun konfesiyo
egiyazko bana,
gaizki aterako da
deskuidatzen dana.

Konfesatzera juanda
zenbaitek zer dauka?
txikiyenak aitortu,
aundiyenak uka;
emakume batzuek
senarraren kulpa,
senarrak ere berriz
arrazoia dauka,
ez dago zerurikan
gezurraren truka.

Konfesiyan esan
dena dan moduban,
inoren aitzakirik
ez egin orduban;
zertan utsegin duben
eduki buruban,
bestela ez gabiltza
leku seguruban,
egiyaz dabilena
sartzen da zeruban.

Kontu aundiyarekin
egin esamiña,
biyotzetikan artu
onaze samina;
berriz ez mantxatzeko
propositu fiña,
penitentziya zuzen
kunplitu alegiña,
ezin deskuidatu
zintzuak bagiña.

biyotzetikan eman
Jesusi grazizak,
uste det dituala
ondo mereziyak,
bere odolarekin
gaitu erosiak,
eriyotzaz ordaindu
zituben guziyak.

Gure misiyo santu
biyotz-biyotziyak,
burura ditu gertu
geren siniskaiak;

nola umiak ala
eta aundiyak,
utzi pekatuako
bide ondaiyak,
ori agintzen digu
Jaun maitaiyak.

Atzeratu ditzagun
biziyo gaiztuak,
utsa bezela dira
munduko gustuak;
eman biarrak gera
txit kontu estuak,
gure lanak ez dira
izango aztuak,
azalduko bait ditu
Jaungoiko justuak.

Fede bizi batian
orain jarri gera,
maitatu nai genduke
Jesus ona bera;
ez degu ofenditu nai
emendik aurrera,
ez gaitu eramango
paraje txarrera,
gutzaz ezta aztuko
saiatzen bagera.

Gorroto gaizto gabe
bizitu gaitian,
menturaz eriyotza
degu bat-batian;
berriz trabatu gabe
etsaien katian,
gure misiyo santu
oiekin batian
San Pedrok sartu gaitzan
zeruko atian.

Jaungoikoaren legia
bete zagun kontuz,
ofenditu degula
gaude gu damutuz;
biyotzetik eskatu
berai pulamentuz,
gorde gaitzala bere
bendiziyo santuz,
ala gerta dedilla,
biba, amen, Jesus.

BERTSO BERRIAK LARRE-BEIENAK

Udarregi jua da
aurten Aralarra,
betizu arrapatzeko
nago gizon zarra,
zenbaitek adituta
egingo du farra,
pena det mingañian
ibilli biarra,
aurreneko jornada
ez genduen txarra.

Aurten gelditu zaizku
Aralarren beiak,
etzituzten aditzen
etxerako deiak,
eraman gaitu aiek
errenditu naiak,
ezin billaturikan
gure ibilliyak,
onekin alderdirik
ez du familiyak.

Bi gizon da zakurrak
erritikan artu,
Jose Maria Azurza,
D. Bizente Portu,
beste lagun batzuek
an zaizkigu sortu,
Aralarko mendiyak
bapo dira neurtu
orra arro banitzan
juiziyuan sartu.

Zaldibiyau dauzkagu
bi sozionista,
mendira egiten zuten
iñoiz errebista,
larre-ganaduakin
disgustua maiz-ta,
azienda gaiztua
gelditutzen gaitz-ta,
neonek dakit ondo,
probatuba naiz ta.

Zaldibira juanda
biyaramonian,
mendiz-mendi asi giñan
koraje onian,
sustantziyan biar da
alako lanian,
zerbaiten aitzekiya
bazan geienian,
ez ditugu ikusi
iru egunian.

Urte zar eguna zan
señaladamente,
banuen inguruban
makiña bat jente,
napar artzaitxo batek
eman zigun parte,
puntu artatik beiak
etzirala aparte,
ankak dantzatu ziran
aiek ikusi arte.

Salida egin degu
urte berri goizian,
zazpi gizon jua giñan
guztiko pozian,

beiak jarri ditugu
nai degun klasian,
balazua bezin zuzen
txit bide luzian,
baña kontrariyuak
guretzat bazian.

Beiak bota ditugu
nai degun mendia,
ustez egin genduen
aziyo grandia,
an fortunatu zaigu
Gaintzako kondia,
bi aldetara beiak
saltaka jua dia,
bapo izorratu du
orretzek jendia.

Beiak salto, guk segi,
zer dibersiyua!
ez nintzan nai orduko
araño iyua,
Ataungo aldera
urrengo saiua,
ni ez naiz fortunoso
mundura jaiua,
zori gaiztoz sortu zan
konde arraiua.

Mateo Garmendia
etzan apartian,
alegiña egin du
bere suertian,
ganadu agurua
guretzat kaltian,
baña segitzen ziyen
onradamentian,
ark batu ditu oiek
aitz-zulo batian.

Aitz-zulo orretara
laister giñan bildu,
zakurrak irrintziyaz,
guk ezin ixildu,
bati ezpañetatik
an ziyoten eldu,
ankaz gora botata
genduen uzkaldu,
alegiña egin gabez
ezta ezer galdu.

Bat bota genduen da
bestia aurrera,
zakurrak arengana
urrengo sarrera,
eldu ziyotengan
egin zuen kera,
ni ta Bizente Portu
abiyatu gera,
amildu egin zaizku
arkaitzetik bera.

Amilduta osin-zulo
batera sartu zian,
luzaro egon gabe
laiste irten zian,
txala igesi zijuan,
gu berriz atzian,
ikusitzen genduen
noizik bakoitzian,
ura sentimentuba
nere biyotzian!

Eguna pasa degu
txit neke aundiyan,
tabernaz aukerarik
eztago mendiyan,

laiste giñaden zerbait
pentsatzeko gaian,
aulduta jarri gera
alimentu naian,
gauba pasa genduen
Ataungo Aian.

Gau ura pasa nuen
oso penatuba,
txala bere salletik
abandonatuba,
betiko gelditu naiz
eskarmentatuba,
sopa eta ura zan
gure alimentuba,
amalauna errial
genduben kontuba.

Ango ostalariyak
baloriak ditu,
gauza gutxitxorekin
dirua du bitu,
paraje garestira
degu akuditu,
gure kuarto apurrak
laiste ziran aitu,
Ataungo atsu orrek
zikiatu gaitu.

Beia agertu da baña
txal gaxua galdu,
esanda ere zenbaitek
sinistuko al du?
datozen kastiguai
biar zaie eldu,

leku aldatzera
genduen bialdu,
Naparruako Etxarrin
gero da azaldu.

Mateo Garmendia,
juan zan Etxarrira,
pozez zoraturikan
txalari begira,
berak ekarri zuen
andik Zaldibira,
Artikulara zuten
gero urrengo jira,
ezurrak berarikan
etorriyak dira.

Noizbait osatu zaizku
ganadu guziyak,
makiña bat funtziyo
gaude ikusiyak,
San Migeletan giñan
aldrebes asiyak,
geroztik izan dira
modu itxusiyak,
orain kontentu gera
Jaunari graziyak.

Orra bertsuak jarri
Udarregi gaztiak,
euskeraz eman ditu
bere albistiak,
ni konfesatu naiz ta
aditu bestiak,
erotu ote naizen
diyo emaztiak,
arrazoia daukala
deritzat tristiak.

BERTSO BERRIAK

Paratu biar ditut
bertso bat edo bi,
zer gertatuko zaigun
azkenian guri;
pensatzen ez degula
eriotza etorri,
kontua emateko
anima ori larri...
ojala orrelakorik
gerta ezpaleri!

Ongi konfesatu eta
mezak ere entzun,
iya errezelorik
barnan senti dezun;
reljio santutik
al zaude jakintsun?
Jaunak ezaguera
ona eman zizun...
begira deskuidorik
gerta ez dakizun!

Palaziyo ederrak,
munduko jardiñak,
ez bereala iltzeko
asmoan egiñak;
etsaiaren bandera
egin alegiñak,
pekadori ingrato
gaizki itzegiñak,
Jaunak presente dauzki
gure utsegiñak.

Espiritu maligno
demoniño zarrak,
Luziferrek ez dauzki
laguntzalle txarrak,
luzatzen dituztela
beren atzaparrak,
diranak gorrituak
suak eta garrak...
zer kontra egin lezake
anima bakarrak!

Juiziyoko egunian
suzko lau ibaia,
eskuak berotzeko
izango da gaia;
iya, nere kristabak,
lenagotik saia,
gure animen billa
or dator etsaia,
Antekristo mundutik,
infernuko artzaia.

Orduan jartzen danak
ibai oiei begira,
naiko luke bereala
sekatzen balira;
kontu au dakitenak
munduan badira,
nik ikasi dedala
oraindik berri da:
Jesusen oñetatik
jaioko omen dira.

San Juan Ebanjelistak
au berak esana,
bazekiyen nola zan
ibai oien plana;

zer egin dezakegu?
au da gure lana:
bitarteko paratu
Andre Birjiña Ama,
enpeña dakigula
Seme Jaunagana.

Orra nola dijoazen
urak itxasora,
guziyon eriyotza
orrela eldu da;
ontarako jaio giñan
kristabak mundura,
pensamentu txarrikan
badator burura,
egin dilijentziya
sartzeko zerura.

Orra bertso berriyak
orain, mundutarrak,
askorentzat on dira,
bestientzat txarrak;
ikaratuak dauzki
animako larrak,
akordatu gaitezen,
gazte eta zarrak,
zer nolakoak diran
inpernuko garrak.

Infernuan badira
zepo ta grilluak,
egiya esaten badu
nik dedan libruak;
an ez du baliyoko
batere diruak,
atormentatuko du
beraren selluak,
posada gaiztuetan
munduan bilduak.

Etsaiaren banderan
baldin bazabiltza,
maiz idukiko dezu
aparte eliza;
gustuak kunplitutzen
animali-gisa,
despreziaturikan
Jainkuaren itza,
orra nola galtzen den
sekulako ditxa.

Bizi-modu berri bat
guazen artzera,
ikusi gabetandik
anima galtzera;
ustez mundu onetan
luzaroko ezkerera,
emendik dijuantik
ez dator atzera,
etzaigu damutuko
ondutzen bagera.

Etsaiak memoriya
daukagu nasiya,
gure animak dauzki
iya irabaziya;
arreta baten faltan
lan ori guziya;
apartatzen bazaigu
Jaunaren graziya,
izugarriya izain da
gure sententziya.

Juiziyoko eguna
egun bat larriya,
aspalditik oi nago
bildurrak jarriya;

guziyok badakigu
lan orren berriya,
bitarteko paratu
Birjiña Mariya,
logratzeko Jaunaren
miserikordiya.

Aingeruak tronpeta
duanian jotzen,
anima ta gorputza
joango gera zuzen;
jendia asiko da
Josafaten sartzen,
munduan asieran
notiziya bazen,
ai zer bildurtasuna
sententziya artzen!

Zertarako jaio giñan
mundu onetara,
infernura joatekoz
ango penetara?
zuzendu nai badegu
oraindik beta da,
zierto jakitera
joain gera bertara,
allegatuko gera
tranze orretara.

Jesusen dotriña ona
letuaz goazen,
prebenitu gaitezen
zerurako zuzen;
anima egongo da
kontentuz zoratzen,
Birjiña Ama paratu
graziyak logratzen,
gauzarik bearrenaz
ez gera akordatzen.

Prebenitu gaitezen
gu guztियok emen,
ez dakigu eriotza
uste gabe gauden;
Mariya Santisima,
lagun zaiguzu arren,
iya gure tranze au
noiz izango ote den,
ondo gerta dedilla,
biba Jesus, amen.

SANTA AGEDAREN BERTSO BERRIAK UDARREIK JARRIAK

Pekatariak etsai oekin
degun gerra edo desdixta
enpeñatuko baldin bagiña
sujetatutzen da erreza;
adi dezagun nola izan zan
Santa Agedaren bizitza,
bere etsaiak eman zioten
txit martirio portitza.

Kristau fielen alabantzan da
tormentatua munduban,
ez dakit eta nik ezin esan
zenbat sufritu zituban;
aspalditxoan libru batetik
pruebak artu nituban,
aztu ez bazat saiatu biat
kontatzen ote ditudan.

Santa Ageda dama eder bat
Sizilian zan jaiua,
Cataniako juezen mende
igaro martiriyua;
egin nai izan ziotelarik
gaiztoak engañiyua,
ez bai zioten muda-erazi
zekulan opiniyua.

Cataniako gobernadore
Kinziano zan orduan,
kristandadia galerazi ta
bere emazte nai zuan,

Jesukristori bere bizitza
len agindua bai zuan,
erejiakin bat egitiaz
gustorik artzen etzuan.

Kinzianoren iritzirako
ark esatia basta zan,
bañan agindu etzionian
bene-benetan triste zan;
andre gaizto bat biraldu zion
konbertitu al bazezan,
atormentatu biarko zala
baldin mudatzen ez bazan.

Andre gaiztoa bazebilkion
ematen zenbait idia,
toparik asko ematen zion
atajaturik bidia;
beingo batian esan zion eze:
«Ez det galduko fedia,
beste gizonik ez det biar da
Jesukristo det neria».

Andre gaiztoa bueltatu zan
Kinzianorengana're
esaten zion: «Ez da mudatzen,
ez det ainbeste balore;
ez det sinisten neskata ori
konbertituko dala're»;
erantzun zion: «Mudatuko da
tormentuakin bada're».

Burni-plantxa bi gori-goriak
galtzarpietan sartuta,
len bezin gogor zeguan Santa
oriek bertan oztuta;

«Atormentatu dezagun gogor,
konbertitu nai ezta-ta,
ezur guziak ego begitza
prensa batian estuta».

Ereje oien krueldadia
zenbateraño ote da!
ola bezela egindu zuten
prensa artatik atera;
ala ere ez konbertitu nai
Kinzianoren aldera,
agindu zuen sartu zedilla
kartzela illun batera.

Kristok San Pedro biraldu eta
argitu zion kartzela,
gañera berriz esaten zion:
neskatx au senda zezala;
penagarria billatu zuan
zakar tartian zetzala,
gorputz guztia sendatu zion
lenago zuan bezela.

Kristal-puska ta *talavera*'kin
galtzara eragin zuan,
larru gorrian, soka lepotik
zeukala, eraman zuan;
an arrastaka erabiltzeko
sententzia eman zuan,
oiek guztiak eginda ere
mudantzarikan etzuan.

Alde guztitik puska jario
Santaren gorputz ederra,
au ikusi ta ez lastimatzen
ereje biotz gogorra!

«Borondaterik ez badaduka
mudatuko du biarrak,
arma zorrotz bat ar zazute ta
ken zaizkatzute bularrak».

Bular oriek kenduta ere
bere koraje fuertian,
galdetu eta erantzun zien
leengo borondatian;
agiñdu zuen sartu zedilla
kartzela illun batian,
an zeguala atera gabe
bizia zuan artian.

Kalabozora eraman zuten
puskak zintzilik zeuzkala,
odola ere bazerarion
iturriari bezela;
Jesukristori eskatzen zion,
munduaz aspertu zala,
konbeni bazan, aren despeida
arren disponi zezala.

Talavera'zko galtzara artan
guztia urratu zan da,
kalabozuan ezin zeguan
ez jarrita ez etzinda;
bai Jesukristok aditu ere
adiskideak esanda,
orain glorian gozatzen dago
minutu artan ill zan da.

Santa Agedak kulparik gabe
orra zer paraderuak,
gorrotu artu zion medioz
ereje majaderuak!

munduko gauzai begiratu ta
au ematen dit goguak:
gaurko egunean asko gaudela
mudatzen errezaguak.

Ziertua da Santa Ageda
modu orretan ill zala,
banago eze libru orretan
gezurrik jarri etzala;
neronek oso sinistutzen det
fedeko gauza bezela,
gure Jesusek aren moduban
indarrez jantzi gaitzala.

Santa Agedak boto firmia,
guk alakua eztegu,
jenio txarrak ditugulako
arrisku aundiak dauzkagu;
azken fiñian bitartekotzan
bera jarriko al zagu,
Udarrei zarrak au desio du
ala konbeni bazagu.

ASTO-DEMAREN BERTSOAK

Astiarte eguna
señaladamente,
dema bat jokatzia
disponitu dute;
ikustera juañ giñan
makiña bat jente,
gorputzak mesedeik ez,
patrikadak kalte.

Dema bat jokatu da
Igeldoko erriyan,
lau asto eme aurrian,
ta ar bat erdiyan;
orlako funtziyorik
juan dan aspaldiyan
apenas izandu dan
gure alderdiyan.

Bei pariaren kontra
bost ziran astuak,
kargetan ez pizkorrak,
jenioz astuak;
aurrera biarrian
iztingan listuak,
ez dituzte eragin
algara gaiztuak.

Markos argiña eta
Maraita bestia,
desiatzen zan oiek
plazan ikustia;
nai zuten marka on bat
an erakustia,
asto diabru aiek
portatu ezta.

Markos ori da gizon
ikaragarriya,
ekarri zuan ugal
bat izugarriya;
sorbaldaltik lepora
zedukan jarriya,
tiratzen zion baña
geldirik arriya.

Ikusgarri ederra
or digute jarri,
batzuetan iso ta
bestietan arri;
akullu motz banarekin
zirikatu sarri,
latigo eder asko
etzuten ekarri.

Jende asko giñaden
dema orri begira,
makiñatxo bat gizon
gustatubak dira;
aurrera biarrian
atzera salida,
indarrik asko bazan
portatu balira.

Astuak dadukate
ejertzio gutxitxo,
dema kontu oietan
daude atzeratxo;
arrieruak berriz
nekatubak geitxo,
batek esaten zion
«Arri, txiki potxo!».

Oso egoki ziran
astuak jarriyak,
alanbre ta kollare
txit gustagarriyak;
oiez gañera berriz
bildots-zintzarriyak,
Belabietatikan
zakuz ekarriyak.

Lau asto eme aurrian
ta ar bat atzian,
arto-burubak janez
noizik bakoitzian;
dema ori jokatu
balitz Maiatzian
panderubaren billa
saiatuko zian.

Berriri portatu da
iriyaren gisa,
Boletiniñan bialdu
biar det Parisa;
beiak egin zituzten
bi arroa txixa,
aien gañian marka
ondu dute aixa.

Orra zer pasatu dan
Igeldoko erriyan,
esplikatu nai nuke
euskera garbiyan;
arriya eraman dute
bost oiñ da erdiyan,
larri ibilli dira
salbo-ta epurdiyan.

BERTSO BERRIAK

JUAN JOSE ALKAIN EK JARRIAK

(1893)

Milla zortzi eunekin
laroi ta amairuban,
ditxa eder bat sortu da
gure inguruban;
bertsuak formatzia
jarri zat buruban,
korputza ez dadukat
lengo estaduban,
saiatu egin biat
al dedan moduban.

Biba Kabildua ta
Aiuntamentuba,
esperatzen det oien
konsentimentuba;
memoriya debilla
au sentimentuba!
zerbait itz egiteko
det pentsamentuba,
egingo banu oien
kontentamentuba.

Usurbilko erriko
Parroko guria,
izan du itzegiten
abillidadia,
errespetua eta
formalidadia;
piska bat bajatuba
dauka edadia,
izan degu guztizko
predikadorea.

Ai, gure Erretore
leial eta fiñal!
fedia aumentatzeko
orrek badu grña;
sermoi ederra franko
guretzat egiña,
beti enpliatu du
bere alegiña,
gu guztiak egiten
saiatu bagiña.

Orain ekarri dizku
bi relijioso,
sermoi eder oieri
egiyegun kaso;
premiakuak izan
gintezke akaso,
oien laguntasuna
biar da preziso,
ondo prebenituta
guazen animoso.

Martxuan amaikian
dirade asiyak,
ez ditugu aditu
sermoi itsusiyak;
nola predikatzen dan
daude ikasiyak,
gizon estudiatu
asko ikusiyak,
ondo portatu dira
Jaunari graziyak.

Frai Daniel Baertel eta
Frair Andres bestia,
asko desiatzen zan
oiek ikustia;
predikadore txarrak
azaldu ezia,

pensatu det graziyak
ematen astia,
lastima da oieri
ixillik uztia.

San Franziskoren seme
estimagarriyak,
Aita piadoso bi
dira etorriyak;
bete gabe pekatu
grabien neurriyak
orain artu ditzagun
bizitza berriyak,
ikusi ez ditzagun
istillu gorriyak.

Bildur gabe juateko
digute otsegiñ,
modu obian eziñ
gizonak itzegiñ;
etsaiaren mendian
ez dala atsegiñ,
libratzeko moduba
obe degu egiñ,
Jesusen asarria
aplakatu dediñ.

Anima garbitzen du
konfesiyo onak,
ez du ezer serbitzen
bildurrak egonak;
itxurak egiteko
desiuan danak
engañatuko ditu
konfesore jaunak,
Goikuari pegatzen
izango'ira lanak!

Ark kargu artuko du
zorrotz edo estu,
zeñek bere kontuba
eman biagu justu;
batzuek ukatu ta
beste zenbait aztu,
konfesiyo txarrakin
ez bizirotz poztu,
goiko Jueza inork
engañatzen eztu.

Gustora ez badago
len konzientziya,
orra orain garbitzeko
konbenientziya;
anima badijua
pekatuz jantziya,
sufritu biarko du
an penitentziya,
inork eztu jirako
aren sententziya.

Pekatu guztientzat
da barkaziyua,
millaka izanda ere
konparaziyua;
lapurretak biar du
restituziyua,
dago konfesarzeko
obligaziyua,
konsegituko bada
absolbiziya.

Munduban egin arren
txit asko pekatu,
zer edo nola diran
esaten nekatu;

orren gañian dute
asko predikatu,
akusatzia eziñ
inork debekatu,
lotsaz edo bildurrez
ez arren ukatu.

Espazioz ta ondo
egin esamina,
artu doloria ta
propositu fina;
damutasunarekin
pekatu egiña,
aubaz konfesiya
kontuz alegiña,
izan penitentziya
kunplitzeko griña.

Preziso ez naiz asi
itzegiten grabe,
ni ez nago oraindik
oiek bezin trebe;
emen sufritutzia
askoz degu obe,
gero izan gaitezen
gloriaren jabe;
inor ezta salbatzen
penitentzi gabe.

Konfesiya egin da
komulgatuzian
konsidera dezagun
geren biyotzian,
gure Jesus maitiak
bere eriotzian
sufritu zitubenak
aundiak baitzian,
gure onagatikan
ill zan gurutzian.

Bere odolarekiñ
ginduben erosi,
pekatutik libratu,
zeruba irabazi;
orain akordatzia
ez al du merezi?
egunero emanez
asko esker ta grazi,
ofensa gutxi egiñ da
umildadez bizi.

Utzi pekaturako
dauden biziyuak,
menderatu ez gaitzan
kondenaziyuak;
egiñ errespetozko
konbersaziyuak,
kunplitu estaduko
obligaziyuak,
enkargu ori eman
dute Misiyuak.

Oien sermoietara
allegatu dana,
konformatu diteke
Jaungoikoagana;
beatziurren batian
egiñ dute lana,
konfesiyan ere
asko oiengana,
badute talentuba
Jesusek emana.

Deskubritu dituzte
fedeko kasuak,
etorri dira gizon
sustanziosuak;

arritu gaitu oien
itzketa gozuak,
nola umiak eta
ala gurasuak,
osasuna diyela
Jaun amorosuak.

Oien sermoi ederrak
ondo adituta,
orain gustora gaude
mantxak garbituta;
emendikan aurrera
Jauna serbituta
konforme egin biagu
Ark noiznai deituta,
galtzia sentitzen du
beriak gaitu ta.

Iñor ere ez gaude
leku seguruban,
etsaiak gau ta egun
beti inguruban;
zer peligrotan gauden
eduki buruban,
garbi ta pronto egon
esan dan moduban,
enkontro txarrik gabe
sartzeko zeruban.

Jauna ofenditurik
gaude sentimentuz,
nola itzez ta obraz
ala pensamentuz;
emendikan aurrera
bizi biagu kontuz
estali gaitzan bere
bendiziyo santuz;
ala gerta dedilla,
amen, biba Jesus.

BERTSO BERRIAK OBRERO KATOLIKOEN PEREGRINAZIOARI JARRIAK

(1894)

Milla zortzireun laroi ta amalau
urte kunplitu gabiak,
bere etorrera egiñ zigula
zeru ta lurren jabiak;
aurten Erroman izan ditugu
guztiz funtziyo grabiak,
oriyek ondo deklaratzeko
apenas gauden trebiak,
oraiñ badaude Juan Jose baño
ofiziale obiak.

Lurrian gure Bikariyua
Erroman Aita Santuba,
aurten orrera persona askok
izan du juntamentuba;
ondo egiñak geroko ere
badu aprobetxamentuba,
peregrinaziyo au onratzeko
artu det pensamentuba,
zeruko Aita, argitu zazu
nere entendimentuba.

Zenbait nagusi edo obrero
parte oriyen artian,
sendaleia bat aundiya egon da
juan dan asko urtian;
Españi ontan bakarrikan ez,
mundu guziko partian,
junta eder au pensatu dute
txit borondate fuertian,
sujetatzeko Aita Santubak
ematen duan kortian.

Disputa aundiya ikusi dira
publikuan ta klaruan,
arriturikan egondu gera
gauza orri erreparuan;
gerra bizi bat iya sortu zan,
bai, nola emen nagan,
peregrinaziyo eder orrena
premi aundiya zeguan,
Aita Leonen enkargu ederrak
artu ditzagun goguan.

Gure Erromako Aita Santuba
mundu guziko buruba,
Valenciako Arzobispuk
dauka bigarren graduba;
Aita Leoni presente egiñ diyo:
«nai degu lege puruba»,
berialaxen kontestatu du
tokatzen zaion moduba,
danon partetik desiatzen diyet
osasuna eta zeruba.

Obrero askok segitu nai du
zortzi orduko lanian,
nagusi askok amabiyen nai
aientzat ondo danian;
gauza txarrikan pasa ez dediñ
gero denbora juanian,
Aita Santubak erabaki du
formalidade onian;
kontentu gera asunto ori
orretan dagoanian.

Obrero onak izan biar du
lana egiteko etsiya,
nagusi jaunak ondo pagatu
arturik pazientziya;

Aita Santubak errejistatu
du bere konzientziya,
ordenak eman diyon moduban
bota digu sententziya,
errespetatu nai badegu
orra konbenientziya.

Aita Santuba eta Arzobispua
bakoitza bere klasian,
beste ogei ta sei Obispo ere
Españiatik bazian;
apaiz, fraile eta jesuita
zenbat geiago nai zian,
goiko erreinuan glori ederrak
logratutzeko pozian,
tormentu-pian nork egon nai du
eternidade luzian?

Leialtadian jua zaizkiyo
Aita Relijiosuak,
beste batzuek bertatik eman
geren limosna gozuak;
moduba zuenak gastuak berak
nekiak eta pausuak,
borondatezko ofrenda oiek
dirade baliosuak,
obra onak egiñ, pagatuko'itu
gure Jaun amorosuak.

Jua zaizkiyo katoliko eta
bere ministro lagunak,
obra onetan enpliatzera
orduko gau eta egunak;
kristau fielak izanakgatik
leialak eta bigunak,
asko gerade alako gauzen
berririk ez dakigunak,
gutxi emana sentitzen degu
limosna egiñ degunak.

Erriyetako Parroko jaunak
ala ziguten agindu,
uste dedanez persona askok
karidadia egiñ du;
gutxi duenak asko eziñ eman,
lotsetan gera egondu,
borondatia izanagatik
boltsak ez digu lagundu,
geiago ere luzatuko zan
moduba eduki bagendu.

Mundu onetan aberatsa da
diru edo gauzaz jantziya,
pobriak ere bagaude eta
guretzat penitentziya;
eskas degunak askotxo gera,
batzuek abundantziya,
emen ez dago beste modurik
artzagun pazientziya,
al daneraño saiatu danak
libre du kontzientziya.

Erriyetako Parroko jaunak
jarririk adbertentziyak,
limosnak bildu, berak egiten
biar diran dilijentziyak;
itxasoz edo tren eta kotxez
jendezko abundantziyak,
obra oder orrek izango ditu
geroko inportantziyak,
beste munduan aprobetxatzen
dirade induljentziyak.

Amasei milla persona omen zan
España onetatikan,
bertakuena ez da ainbeste,
asko txit apartetikan;

parroko edo sazerdotiak
segitu dute platikan,
jendiak asko asistitu du
paraje askotatikan,
gorroto edo bizitza txarra
desterratziagatikan.

Gure lurreko Bikariyua
Leon amairugarrena,
karitatibo leiala franko
allegatu da orrena;
Aita San Pedro jarriya zuten
enplio orretan aurrena,
orain zeruban portero dago,
sartu nai gaitu barrena,
guazenerako ez degu izango
bitartekorik txarrena.

Aita San Pedro persegitiba
izanagatik orduban,
orain gloriyak gozatzen dago
altueneko graduban;
eskubak eta oñak garbitu
anima aien moduban,
aren bizitza nola izan zan
iduki zagun buruban,
fediar eutsi ark bezela ta
sartuko gera zeruban.

Tronu ederrian presentatzeko
errezibimentu tokira,
kondiziyuak konprenditzeko
klaro itzeñ nai dira;
berrogei milla persona omen zan
denbora artan begira,
biyotz gogorrek ere alakuan
laister bigundu oi dira,
izerdi edo malkua lasai
bota dutenak badira.

An izan dira suspiriyo ta
gutzizko sentimentubak,
dudarik gabe egiño zituben
biyotzak mobimentubak;
katolikuak unitutzeko
esan du Aita Santubak,
ari alaxe agintzen diyola
bere ordenamentubak,
desuniyotik zer datorkigun
gerok atera kontubak.

Pakiak edo uniyo ederrak
baliyo digu munduban,
lenago ori egiñ bagendu
orain mesede genduban,
Aita Leonen enkargu ederrak
artu ditzagun buruban,
bide onian segi dezagun
agintzen digun moduban,
orrentzat kalteik ez degu izango
eriotzako orduban.

Erroma degu danen buruba,
ori da fundaziyua,
Españiako guzientzako
bota du bendiziyua;
aren laguntzaz bentzi dezagun
etsaien tentaziyua,
fedea onian segitutzeko
artu disposiziyua,
gauzarik prezisuen degu
animen salbaziyua.

Indar aundiko bendiziyua,
doai ederrez betia,
kabu gabia iduritzen
ark digun borondatia,

askok beñik-beñ disponitu du
ofrendarekin juatia,
txiki eta aundi limosna askok
izan biao botia,
karidadiak zabalduko du
zeruetako atia.

Emen egiten baldin badegu
biyetaryako du baliyo,
falta duenak pozikan artu
iñork ematen badiyo;
gaizki egiñentzat billatzen dira
txit asko erremediyo,
mundu onetan gauden artian
arreglatze'ira seriyo,
anima asko salbatutzen da
limosna dala mediyo.

Españaiko gizon noble bi
bienabenturadubak,
aspaldiyan ondo dakitela
zer gusto duben zerubak,
edozeñ moduz logratze'ez dira
orrenbesteko gradubak,
oiek dirala katolikuak
animatzeko modubak,
egun oietan deklaratu du
Leon guziyon burubak.

Juan de Avila eta Diego de Cádiz,
Españaiko Santubak,
aien bidian segitutzeko
badaude eskarmentubak;
desanparatu okerrerako
datozen pensamentubak,
ez du baliyo galdutakuan
artzen dan sentimentubak,
oriyen ditxa logratutzekoz
oraiñ atera kontubak.

Aurten Erroman izan ditugu
funtziyo gustagarriyak,
kutsutu dira Españaiko
probintzi eta erriyak;
an izan danak ikusi ditu
gauza goguagarriyak,
peregrinaziyo eder orren onran
euskeraz bertso berriyak,
Juan Jose Alkain Usurbilkuak
al dan moduban jarriyak.

BERTSO BERRIAK IGELDOKO MIXIOA

(1894)

Milla zortzireun kunpliturikan
larogei ta amalau urtian,
misionero bat izandu degu
bederatziurren batian,
trabaturikan baldin bagiñan
deabruaren katian,
libraturikan bide onian
betiko jarri gaitian.

Bikario jauna tokatu zaigu
kanpoetara juana,
asko beñik-beñ ondo dakigu
txit prezisua zuana,
desiatzen zan suerte on bat
allegatu da gugana,
egun oietan saia diteke
borondatia duana.

Jauregi jauna da Igeldora
orain etorri berriya,
misionero bat gure onagatik
daduka erakarriya,
anima asko nunbait sentitzen
etsaien mende jarriya
Don Franziskok gu salbatzeko du
deseo izugarriya.

Sazerdote bat Don Blas Pradere
Albisturko erretoaia,
Aita Santuak emanik dauka
biar dan fakultadia,
emen jendia konbertitu du,
ori predikadorea!

bildur diranak animatzeko
badu abillidadia.

Abenduaren zazpiyan baizan
predikatutzen asiya,
gustaturikan geldituba zan
bistako jende guziya,
aundiya da orren doaia edo
itzegiteko graziya,
desiatzen dizkat osasuna ta
urte askoko biziya.

Inguru onetan egongo ziran
asko anima eritu,
bederatziurren osuan diye
mediku onak segitu,
saiaitu eta satisfaziyo
obeko degu gelditu,
enkargu ederrak eman dizkigu
iñork egin nai baditu.

Gure Don Blasen sermoi ederrak
dirade talentutsuak
zein ez du bada konbertituko
orren izketa gozuak?
desterraturik utzi ditzagun
pekaturako pausuak,
ditxa eder au bialdu digu
gure Jaun amorosuak.

Desgraziarik aundiena da
anima kondenatzia,
Jesus maitiak irabaziya
nork bere faltaz galtzia,
uste ez dala etorriko da
eriotzako trantzia,
konbeni zaigu ditxa eder au
ondo aprobatxatzia.

Konfesio ona nola egiten dan
klaro asko du otsegin,
aurrenetikan azkeneraño
granorik ez du utsegin,
gauza guziyak presente dauzka,
badaki nola itzegin,
orrek dionetz infernuetan
ez da izango atsegin.

Konfesio onak bost kondiziyo
faltarik gabe biaitu,
zirkunstantziya guziyak orrek
klaro itzegin nai ditu,
besteren aotik egokiyago
sekulan ez det aditu
orren burubak edo mingañoak
fakultadiak baditu.

Konfesatuta zer egin ere
dauzka adieraziyak,
ez du egingo obra txarrikan
persona gogoz asiyak,
errezibitu Jaun aundiya ta
Berari eman grazizyak,
beste munduban kobratuko'ira
emengo irabaziyak.

Pekatu errez egiten dala
konfesorik badaki,
argalak ere asko gera ta
oso gaituzte erruki,
absolbituta bere ordenak
emango ditu egoki,
penitentziyak kunplitutzeko
kuidado aundi bat eduki.

Aurten Igeldon ditxa eder onek
guri egin digun sarrera!

desterraturik utzi nai degu
pekaturako karrera,
berriz ez degu mugitu biar
lengo oitura txarrera,
artu ditugun propositubai
segi zaiegun aurrera.

Pekatubaren mantxa dubenik
ez du artuko Zerubak,
peligro aundiyan arkitzen gera,
aska ditzagun burubak,
mantxa gaiztuak garbitutzeko
egin ditugu modubak,
goiko Erreinuan izan gaitezen
bienabenturadubak.

Negarrezko balle triste onetan
garbiyak izan gaitian,
bizitza onak pasa ditzagun
Jaunaren borondatian,
Aita San Pedrok sartu gaitzala
Zeruetako atian,
zoriontasunak gozatutzeko
eternidade batian.

Kandelariyoz badatorrela
berriz ere det aditu,
jende pobria izanagatik
berak nai digu segitu,
predikatzeko kapaz dan arte
ez dedillela gelditu,
guk naiko degu biaje asko
onera egiten baditu.

Mundu onetan egin biagu
guztizyok penitentziya,
beste munduban glori ontasunez
nai degu abundantziya,

bideko neke trabajuakin
ar beza pazientziya,
ez degu gutxi estimatuko
bedorren asistentziya.

Aurten Igeldon izandu dira
funtzio gustagarriyak,
daude fedeko misteriyuak
ederki irakurriyak,
Don Blas Pradere, beroren onran
euskeraz bertso berriyak,
orren talentuz gustaturikan
Udarrei zarrak jarriyak.

IDI-DEMAREN BERTSOAK

Apirillaren biyan
Usurbilko plazan
dema baliente bat
jokatuba bazan;
ango pasadizuak
nai nituzke esan,
ez dakien guziyak
konprenditu dezan.

Aspaldiyan zebiltzan
disputa edo teman,
progratu gabe ezin
idiai antzeman;
galdu-irabaziyak
egite'ira deman,
ez diyot nai iñori
bajezarik eman.

Leon-Kastillo botatzen
formal ziran asi,
Txertubik suertia
ziyon irabazi;
tankera daukanari
ezin galerazi,
Axentxiok arraia
jarri du lenbizi.

Axentxiok arraia
jarri du aurrian,
Kolladoren iriyak
zeuden indarrarian;
Usurbilko arri aundiyak
sei kintal gañian,
pasa zan larogei ta
amar bat oñian.

Doblian ere asko
egin zan trabesa,
batzuek berdiñian
estu eta presa;
esku-aldata da
asko interesa,
irabazi duenak
aprobetxa beza.

Iri onak zituzten,
indarretan sendo,
puerte gobernatuak,
jo gabiak ondo;
irutatik bi bazan
Kolladoren bando,
onroso gelditu da
Axentxio Rekondo.

Kollado Igeldokuak
iri famosuak,
itxura ederrekuak,
txit talentosuak;
Txertubik ere zitun
ain kuriyosuak,
ikusiko degu zein geran
bitoriosuak.

Txertubi ere asi zan
patxara ederrian,
ura ere pasa zan
ogeitamarrrian.

«Galdubak oñazia»
lengo errepaña,

zeñek artuko die
iriai tamaña?
Txertubi itzaia da
entero bikaña,
Usurbillen galdu du
abilla da baña.

Elgoibartikan bota
dute desafiyo,
beiak onak dirala
oso dira piyo;
Kolladoren kuadrillak
buelta eman diyo,
bildurrak egotiak
ez du asko baliyo.

Amar kintal gañian
len zuten arriya,
au zan kondiziyua
paperan jarriya;
iruditutzen karga
ikaragarriya,
errespuesta polita
degu etorriya.

Aiek ere buelta
biali digute,
arri txikiarekin
jokatu nai dute;
fama dan ainbesteko
beiarik badute,
timoi gabe isatsetik
ibilliko dute.

FAMILI BATEKO SESIOA

Gure aiton zar ori
mutiltxo bat bada,
ori zan kejatuba
nagusiyetara;
zeñek agindu eta
juan ote zan ara?
sentimentuak dauzkat
alde askotara.

.....'n izandu dira
bi illabetian,
zerri ondradu oiek
gizendu artian,
ona errez galtzen da
gaixtuen artian,
ama engañatu dute
guztien artian.

..... zana
nere aita zana,
.....'ko baserriyan
egin zuben lana;
emen askotxok daki
eskasa etzana,
obrakin ez al dago
pruebak emana?

Gurasuak etzuten
bajezik merezi,
asko errukitu zan
seme Jose Mari;
diruba eman diyo
ama gaxuari,
zorrra pagatutzeko
suia ta alabari.

BASTEROENeko OSTATUAN

Andoiaña juan eta
asi naiz galdetzen,
ia inguru onetan
bertsolairik zuten;
denak etzekiyela
esaten ziaten,
bigarrenengo aldiya det
modu ortan aurten,
jaunak, ai zer poliki
engañatzen nauten!

Eguna pasatu degu
Basteruanian,
jan de eran da kantatu
umore onian;
gero etxe aldera
illun-illunian,
lurrian bueltaka norbait
bazan geienian,
pozik nago etxian
sartu naizenian.

PERI-EGUN BATEN ONDORENAK

Gauza bat gertatu da
aurtengo urtian,
Arratzain deritzaion
baserri batian,
saltsa au izandu da
askoren artian...
portun ona gugandik
beti apartian.

Periyako gaba zan
señaladamente,
gabeko amabiyak
etziran aparte;
ojuka asi ziran
izugarri puete,
etziran deskantsatu
sartu ziran arte.

Goitik bera jetxita
eman nuben prente:
«Mutillak, gisa ortan
zertan zabiltzate?».
Desordenak badakar
makiña bat kalte,
jo ta bota niñuen
bertan derrepente.

Biok asi giñaden
bultza edo tira,
indarra daukan onek
ez daukana jira;
fameliya geiena
negarrez begira...
oiek atrebentziyak
itxusiyak dira.

Ni nintzan kolpetuta
neretzat kaltian,
anparua ez nuan
guztiz apartian;
jendia juntatu zan
ixtante batian,
aplakatu genduben
guziyon artian.

Ollokiren semia
Martin Sagardia,
askok kalte izan du
zure pikardia;
pobriak altxatzeko
a ze alderdia!
Jaunak izan dezala
miserikordia.

Apetitu ona du
Jaunari graziyak,
gure ixkiñak ditu
ongi ikusiyak,
ustu esnez beteta
genduzkan paziyak...
orrentzat onak dira
jenero guziyak.

Nik biar zan lekura
eman nuben parte,
gauza zuzen dedilla
denbora zan arte;
barbero eta zibil,
alkate ta naste,
errejimentu ona
juntatu zan laiste.

Ogei ta launa bertso
kito buruz-buru
guk ere izan degu
orrenbeste modu;
iñork aurrerapenik
jartzen baldin badu,
Ostolazak zer egin
disponituko du.

ERIoTZA

Bendorren bisita ezta
Usurbillen kalte,
aurrera jarrai beza
orrelaxe fuerte;
nere azken triste au
ez dago aparte,
adios, Don Mateo,
Josefatera arte.